

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Imiona i nazwisko autora rozprawy: **Marek Henryk Michalak**

Stopień / tytuł naukowy oraz imiona i nazwisko promotora rozprawy:

prof. dr hab. Barbara Smolińska-Theiss

Temat rozprawy doktorskiej:

Order Uśmiechu jako fenomen społeczno-kulturowy świata dzieci i dorosłych

Słowa kluczowe (max. 10):

Order Uśmiechu, Janusz Korczak, relacje dziecko-dorosły, świat społeczny, Kawaler Orderu Uśmiechu, fenomen, prawa dziecka, dziecko, obywatelstwo dziecka, pedagogika dialogu

Rozprawa *Order Uśmiechu jako fenomen społeczno-kulturowy świata dzieci i dorosłych* pokazuje zjawisko, instytucje oraz specyficzny znak społeczno-kulturowy i pedagogiczny, jakim przed 50 laty stał się Order Uśmiechu nadawany dorosłym przez dzieci. Orderem Uśmiechu dzieci oznaczyły ponad 1000 najznamienszych osób znanych i podziwianych w świecie, aktywnych w różnych przestrzeniach: religijnych, kulturowych, politycznych, sportowych, pedagogicznych, medycznych etc.

Przedstawione w rozprawie analizy koncentrują się wokół tezy, iż Order Uśmiechu jest specyficznym fenomenem społeczno-kulturowym świata dzieci i dorosłych. Badania pokazują jego polską i międzynarodową rangę, a przede wszystkim dziecięcą promocję osób nominowanych przez dzieci do Orderu Uśmiechu.

Tematyka pracy obejmuje dwa obszary. Na pierwszym planie przedstawiono 50-letnie dzieje Orderu Uśmiechu, jego instytucjonalny rozwój, zaprezentowano znakomitą grupę Kawalerów Orderu, pokazano rozprzestrzenianie się idei Orderu Uśmiechu na różne formy wyrazu w przestrzeni fizycznej, w literaturze, w sztuce etc. W drugiej – pedagogicznej perspektywie zaakcentowano wyjątkowość relacji między dziećmi a dorosłymi, na którą zwracał uwagę Janusz Korczak. Podjęte badania odpowiadają na pytania dotyczące genezy i kształtowania się instytucji Orderu Uśmiechu, społeczno-historycznych uwarunkowań tego procesu, okoliczności, które szczególnie decydowały o kierunku i dynamice rozwoju Orderu Uśmiechu. W centrum uwagi stają jednak pedagogiczne problemy dotyczące dziecięcych relacji dziecko–dorosły.

Ważnym, niezbywalnym uzupełnieniem tej rozprawy są badania biografii wybranych Kawalerów Orderu Uśmiechu. Praca napisana jest w korczakowskiej ramie teoretycznej, gdzie

główny akcent położono na dziecięcy świat społeczny. Order Uśmiechu potraktowano w tej rozprawie jako egzemplifikację praw dziecka i realizację testamentu Janusza Korczaka.

Praca składa się z siedmiu rozdziałów. Dwa pierwsze mają charakter teoretyczny, dotyczą relacji i więzi dziecka z dorosłym oraz korczakowskich modeli relacji dziecko–dorosły.

III rozdział zawiera opis zastosowanej metodologii badań, gdzie zaprezentowano unikalne źródła i dokumenty, na podstawie których powstała niniejsze praca. Rozdziały IV i V charakteryzują proces instytucjonalizacji Orderu Uśmiechu i dynamikę jego rozwoju.

Rozdział VI zawiera typologię i charakterystykę zaszczytnej grupy Kawalerów Orderu Uśmiechu. VII, końcowy rozdział, przedstawia analizę biografii wybranych Kawalerów Orderu Uśmiechu w perspektywie teorii struktur poznawczych Fritza Schützego.

Rozprawa *Order Uśmiechu jako fenomen społeczno-kulturowy świata dzieci i dorosłych* została potraktowana jako monografia szczególnej instytucji społecznej, jaką jest Order Uśmiechu, a także jako studium przypadku – jedyne na świecie, uznawanego i podziwianego odznaczenia, które dzieci przyznają dorosłym.